

Bijlage 6: Bestaand en beoogd beleid over lokaal eigendom

1. Inleiding

Om initiatiefnemers helderheid te geven over de gemeentelijke visie op lokaal eigendom, en wat dit betekent voor het voorbereiden van een projectplan voor windenergie in Reijerscop, zetten we hieronder het relevante beleid van de gemeente Woerden op een rij. Deze bijlage bevat de belangrijkste punten, maar is niet allesomvattend. Daarnaast is het overzicht aangevuld met recent beleid vanuit de provincie (als bevoegd gezag bij wet).

Het streven is om het bestaande beleid in het Toetsingskader nader aan te scherpen. In deel 3 van dit stuk beschrijven we de eerste contouren van deze aanscherping en wat dit inhoudt voor potentiële initiatiefnemers.

Samenvattend: het onderstaande betekent dat grondeigenaren samen met een energiecoöperatie een initiatief dienen te vormen en dat we één plan willen, zonder opdeling van het zoekgebied in Reijerscop. Daarbij moet naar een zo hoog mogelijk aandeel lokaal eigenaarschap worden gezocht, met een minimum van 50% aandeel in de ontwikkelBV. Wat onder 'lokaal' wordt verstaan, is opgedeeld in drie schillen, die worden toegelicht in deel 3 van dit stuk. Lokaal eigendom gaat in ieder geval over het percentage deelname van lokale inwoners en bedrijven in de ontwikkelBV voor het windpark.

2. Wat is tot nu toe bekend en verschenen over lokaal eigendom?

Afwegingskader grootschalige duurzame energie (2021):

Paragraaf 3.1

- Een initiatiefnemer heeft de inspanningsverplichting zich ervan te vergewissen of er andere aangrenzende initiatieven in voorbereiding zijn, waarbij de gemeente de wens heeft om te komen tot één plan.
- Een uitgebreid plan, opgesteld in samenwerking met de omgeving en de projectleider vanuit de gemeente, wordt ingediend bij de gemeente.
- De gemeente toetst naast het beleid voor grootschalige [...] windenergie ook op andere ruimtelijke en maatschappelijke thema's. De gemeente bepaalt of een plan voldoende is om door te gaan met het traject richting indienen [vergunning].

Paragraaf 3.4

- Gemeente Woerden faciliteert het proces naar minimaal 50% lokaal eigendom op projectniveau. Een energiecoöperatie is de meest geschikte vorm om het lokaal eigendom vorm te geven. De gemeente wil dat iedereen de mogelijkheid moet hebben om daarin mee te doen, ongeacht financiële draagkracht. De vijftig procent lokaal eigendom levert de inwoners een evenredige zeggenschap en deling in de financiële revenuen (opbrengsten) op.
- Initiatiefnemers van wind- en zonprojecten stellen vroegtijdig een participatievoorstel op dat met de omgeving wordt besproken tijdens het participatietraject. In het participatievoorstel wordt toegelicht welke vormen van financiële participatie worden toegepast, naast het lokaal (mede) eigendom. Te denken valt aan de opzet van een omgevingsfonds, een obligatieregeling, een individuele tegemoetkoming voor omwonenden of een combinatie van deze vormen.

Bijlage 'Stappenplan' bij het Afwegingskader (2021):

- Het voorstel voor financiële participatie beschrijft welk percentage van het 'investeringsrecht' beschikbaar is voor één of meer coöperaties of verenigingen (in oprichting) die in staat zijn om zowel lokaal eigendom als zeggenschap over de energieproductie te realiseren.
- Het participatieplan omschrijft op welke wijze inwoners en grondeigenaren kunnen komen tot één gezamenlijk projectvoorstel.

Raadsbesluit 'Afwegingskader grootschalige duurzame energie' (2021, geamendeerd):

- De uitgangspunten voor participatie, waaronder het vroegtijdig betrekken van omwonenden en het streven naar een zo hoog mogelijk lokaal eigenaarschap, maar ten minste 50% per project, vast te stellen.
- Lokaal eigenaarschap is belangrijk voor het draagvlak en de betrokkenheid van de Woerdense samenleving bij de energietransitie. Tevens voorkomen wij zo dat (buitenlandse) investeerders en grote bedrijven wel alle lusten, maar niet de lasten van de energietransitie in Woerden krijgen.

Raadsbesluit 'Gebiedskeuze voor grootschalige windenergie' (2023, geamendeerd):

- Dat de gehele Woerdense samenleving in brede zin profijt moet hebben van grootschalige energie-opwekking met zon of wind in de gemeente;
- Het college opdracht te geven om in het toetsingskader voor (zon- en)windprojecten een voorstel te doen voor:
 - grondslag en financiële afdracht uit grootschalige energie-opwekking uit (zon of) wind ten behoeve van maatschappelijke doeleinden;
 - mogelijke bestedingsdoelen en criteria voor toewijzing.

Besluit 'Beleids- en Toetsingskader Lokaal Eigendom en Participatie bij windenergie' (provinciaal beleid, 2024):

- Het Beleids- en toetsingskader Lokaal Eigendom en Participatie bij windenergieprojecten vast te stellen en daarmee het uitgangspunt van minimaal 50% lokaal eigendom volgens de definitie uit het beleidskader, de uitgangspunten over proces en financiële participatie en het proces zoals omschreven in het toetsingskader.

Beleids- en Toetsingskader Lokaal Eigendom en Participatie bij windenergie (provinciaal beleid, 2024):

- De uitgangspunten in het beleidskader gelden voor alle windprojecten waar de provincie bij wet bevoegd gezag voor is in de provincie Utrecht, ongeacht wie de bevoegdheid oppakt (provincie, gemeente).
- De provincie Utrecht zet in op lokaal eigendom (ofwel mede-eigenaarschap, zie hieronder). Dit is de enige vorm van participatie waarbij er daadwerkelijk sprake is van zeggenschap voor de omgeving.
 - Mede-eigenaarschap: Omwonenden profiteren mee als mede-eigenaar van een zonne- of windproject, via een vereniging of coöperatie.
- Coöperatieve principes: We willen dat het lokale eigenaarschap wordt ingevuld middels collectief eigenaarschap volgens drie coöperatieve principes zoals gehanteerd door de Europese Commissie:
 1. Open en vrijwillig lidmaatschap
 2. Democratische controle door de leden
 3. Economische participatie door de leden
- Het is in het participatieproces belangrijk dat duidelijk gemaakt wordt wat de definitie is van 'lokaal'. Wij geven een definitie van de directe omgeving en de omgeving in de invloedssfeer van de molens. *Zie beleidskader (bijlage 7).*
- De verschillende schillen rondom het windpark krijgen andere mogelijkheden voor proces- en financiële participatie.

3. Hoe wordt dit beschreven in het Concept Toetsingskader?

Het hiervoor besproken beleid wordt nader uitgewerkt in het Toetsingskader waar op dit moment aan gewerkt wordt en dat in het najaar gereed zal zijn. In deze paragraaf beschrijven we de beoogde contouren van dit toekomstige beleid. Indien u ons hier nog ideeën of wensen over wilt meegeven, dan kunt u daar ook vraag 3 voor gebruiken.

NB Onderstaande voorwaarden zijn nog in concept.

- Lokaal betekent inzake Reijerscop in de eerste schil inwoners en MKB-ondernemers die tot 10x de tiphoogte van de windturbines of 2,5 kilometer gevestigd dienen te zijn. Dit is inclusief de gehele bebouwde kom van Harmelen en een stuk van Vleuterwijde (in Utrecht). Onder lokale ondernemers worden ook verstaan energiecoöperaties en gebiedscoöperaties, waarin ook de lokale pachters kunnen deelnemen.
- In de tweede schil zien wij alle inwoners en lokale MKB-ondernemingen gevestigd binnen de gemeente Woerden ook als lokaal.
- Als derde schil zien wij energiecoöperaties gevestigd binnen alle aan Woerden grenzende gemeenten, om het realiseren van meer dan 50% lokaal eigendom tot zelfs 100% mogelijk te maken.
- Deze lokale participanten zouden dus voor minimaal 50% van de aandelen moeten kunnen deelnemen in de ontwikkelBV voor het windpark.

- Een coöperatie dient voor lokaal eigendom onafhankelijk te zijn van commerciële ontwikkelaars en te voldoen aan minstens 3 coöperatieve principes, zoals omschreven door de Europese Commissie:
 1. Open en vrijwillig lidmaatschap
 2. Democratische controle door de leden
 3. Economische participatie door de leden

- Lokale of regionale publieke organisaties (of met 100% publieke aandeelhouders) kunnen door financiële ondersteuning mede invulling geven aan het lokaal eigendom.

Lokaal eigendom sluit aanvullende vormen van financiële participatie niet uit. Door eerst in de binnenste 2 schillen naar financiële participatie te zoeken, krijgen omwonenden als eerste de mogelijkheid om deel te nemen. Pas als het binnen de eerste twee schillen niet lukt om voldoende geld op te halen, kan ook de derde schil gevraagd worden om financieel in te stappen. Hierbij kan/kunnen de initiatiefnemer(s) aanvullende financiering ophalen zonder of met minder zeggenschap (bijvoorbeeld via obligaties), zodat de zeggenschap grotendeels geborgd blijft in de lokale omgeving.

Tot slot: de gemeente Woerden kijkt nog naar een eventuele aanscherping. Daarnaast moet het Toetsingskader nog door de gemeenteraad worden vastgesteld.